

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě: Iniciativa v oblasti surovin – uspokojení kritických potřeb pro růst a zaměstnanost v Evropě

(KOM(2008) 699 v konečném znění)

(2009/C 277/19)

Zpravodaj: **pan FORNEA**

Dne 4. listopadu 2008 se Komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě: Iniciativa v oblasti surovin – uspokojení kritických potřeb pro růst a zaměstnanost v Evropě

KOM(2008) 699 v konečném znění.

Poradní komise pro průmyslové změny, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 23. dubna 2009. Zpravodajem byl pan FORNEA.

Na 453. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. května 2009 (jednání dne 13. května 2009), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 194 hlasy pro, 4 hlasy byly proti a 7 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení ⁽¹⁾

Doporučení EHSV

1.1 EU by měla připravit přezkum národních analýz strategických a kritických surovin a sestavit evropský přehled, podobně jako učinila Rada pro státní výzkum ve Spojených státech či v Japonsku. Členské státy by zejména měly přezkoumat svou politiku dodávek surovin, aby bylo možné zjistit, které suroviny jsou kritické pro jednotlivé členské státy a pro EU jako celek. Kritické potřeby u jednotlivých surovin musejí být pravidelně zjišťovány, pokud možno každé dva nebo tři roky, a změny sledovány.

1.2 Workshop OECD/BIAC (*The Business and Industry Advisory Committee* – Poradní výbor pro obchod a průmysl při Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj) o přístupu k surovinám by možná mohl poskytnout výchozí bod, nicméně by zároveň od samého počátku omezil dosah EU. Po určení řady kritických surovin by měly být země, které již nyní tyto suroviny dodávají či by je v budoucnu mohly dodávat, zhodnoceny s ohledem na možnosti přínosné spolupráce. Pak by se mělo přistoupit k diplomatickým krokům.

1.3 EHSV plně podporuje uspořádání konferencí v roce 2009 a 2010 o problematice dodávek nerostných zdrojů a poptávky po těchto zdrojích organizovaných českým, švédským a španělským předsednictvím a chtěl by se jich zúčastnit. Podporuje rovněž další konference zaměřené na přístup k půdě, nejlepší dostupné technologie a rozvoj kapacit.

⁽¹⁾ Další podrobná doporučení EHSV naleznete ve stanovisku Těžební průmysl pro neenergetické účely v Evropě, které bylo přijato 9. července 2008 a zveřejněno v Úředním věstníku Evropské unie C27 19/2009. Nyní předkládaná doporučení by měla být chápána jako doplnění těch, která byla vyslovena v předchozím stanovisku EHSV.

1.4 Komise by měla vystupňovat úsilí na podporu účinných jednání na mezinárodní úrovni, a to nejen ve snaze odstranit nespravedlivé překážky obchodu a jeho narušování, ale také ve snaze asistovat při vyjednávání dvoustranných a mnohostranných investičních dohod.

1.5 Komise by měla aktivovat nezbytné mechanismy pro opatření v případě porušování pravidel WTO zeměmi mimo EU (t.j. vývozní dávky či omezení u materiálů).

1.6 Vnější celní sazby EU by měly být stanoveny tak, aby bylo zajištěno, že suroviny pocházející z udržitelné produkce nebudou vyloučeny z trhu EU. Měl by být proveden přezkum stávajících celních sazeb a určeny celní položky, které mají být změněny.

1.7 EU by měla v zájmu zabezpečení přístupu k surovinám aktivně uskutečňovat diplomacii v oblasti surovin, a tím přispívat k vytváření fondů a programů zaměřených na rozvoj kapacit, což by napomohlo udržitelné výrobě surovin a hospodářskému a sociálnímu pokroku v rozvojových zemích.

1.8 Komise by se měla aktivně zúčastnit výročních schůzí světového fóra ministrů zemí těžících suroviny (World Mining Ministers Forum) a mezivládního fóra o těžbě a metalurgii (Intergovernmental Forum on Mining and Metals) s cílem navázat lepší kontakty s řadou světových kapacit v této oblasti a rozpoznat a posílit investiční příležitosti pro EU.

1.9 Měl by být vypracován seznam nejlepších regulačních postupů v EU v oblasti přístupu průmyslových odvětví nerostných surovin k půdě s cílem zjednodušit postupy a omezit sterilizaci nerostných zdrojů, jež je výsledkem nepřiměřených postupů územního plánování.

1.10 Komise by měla i nadále podporovat Evropskou technologickou platformu pro udržitelné nerostné zdroje a zahrnout témata této platformy do připravovaných úkolů pro období 2009–2013. Proto je důležité prosadit mezi oblastmi prioritní činnosti osmého rámcového programu pro výzkum a vývoj problematiku surovin, např. podporu účinnosti zdrojů a energetické účinnosti.

1.11 K hodnocení, do jaké míry jsou opatření na účinné využívání zdrojů a všechny „politiky náhrady materiálů“ opodstatněné, by Komise měla podporovat objektivní metodiku založenou na analýze celého životního cyklu.

1.12 Útvary Komise by měly posílit recyklaci, usnadnit využívání druhotných surovin v EU a navrhnout vhodné strategie pro recyklaci, zpětné získávání a opětovné použití surovin v zemích mimo EU šířením osvědčených postupů na mezinárodní úrovni.

1.13 K lepšímu porozumění, do jaké míry je metodika aplikovaná na neenergetické nerostné suroviny vhodná pro specifický případ obnovitelných neenergetických surovin jako např. dřeva, kůží a kožek, je zapotřebí provést další konzultace a výzkum (Sdělení Komise se soustředí především na otázky spojené s bezpečností dodávek neenergetických nerostných surovin. Lze si klást otázku, zda je využití tohoto postupu optimální u ostatních surovin. Jistým faktem zůstává, že intenzivní spolupráce mezi specializovanými útvary Komise umožní vytvořit integrovaný nástroj k hodnocení všech strategických a kritických surovin pro průmysl a obranu EU).

2. Východiska

2.1 Tendence neustálého zvyšování cen surovin se alespoň dočasně zastavila. Sdělení Komise nepochybuje o tom, že se tato tendence obnoví, a že „tempo růstu rozvíjejících se zemí v budoucnosti udrží vysoký tlak na poptávku po surovinách“. Zásadním faktorem je v první řadě otázka, zda rozvíjející se země, zejména Čína, budou schopny hladce přejít z režimu růstu, založeného do značné míry na fixních kapitálových investicích, jež jsou motivovány obchodními příležitostmi ve výrobních odvětvích orientovaných na vývoz, na režim spoléhající více na domácí spotřebu. Druhým významným faktorem je, zda tento pozdější režim růstu povede ve stejné míře ke zvýšení poptávky po surovinách.

2.2 Sdělení poukazuje na skutečnost, že EU je soběstačná v oblasti stavebních materiálů (kde jsou zahraniční dodavatelé znevýhodněni vysokými cenami za dopravu v porovnání s hodnotou těchto materiálů), ale závislá na dovozu určitých materiálů strategického hospodářského významu. Jejich strategický význam

spočívá v tom, že jsou pro průmyslovou výrobu mnohem důležitější než je jejich hospodářská hodnota a že jsou dodávány nevelkým počtem dodavatelů a zemí, z nichž některé nejsou politicky stabilní.

2.3 Sdělení vyjadřuje v souvislosti s dodávkami řadu obav. V závislosti na perspektivě a původu omezení dodávek lze rozlišit čtyři druhy rizika:

- intenzivnější hospodářská soutěž o suroviny mezi zpracovateli, která se projevuje vyššími cenami primárních a sekundárních zdrojů a odkloněním materiálů do nových míst určení;
- „hromadění“ surovin způsobené vývozními překážkami, např. vývozními dávkami či systémy dvojích cen (ve sdělení jsou uvedeny četné příklady);
- hospodářská soutěž o aktiva v oblasti produkce surovin ve třetích zemích (např. boj o investiční příležitosti a přístup k nerostným ložiskům v Africe);
- riziko přerušení fyzických dodávek surovin strategického hospodářského významu (např. možné přerušení dodávek prvků vzácných zemin. Všechny ekologické a energeticky účinné technologie jsou založeny na rostoucí spotřebě prvků vzácných zemin, např. k výrobě hybridního automobilu je zapotřebí asi 20 kg prvků vzácných zemin. Čína je hlavním světovým dodavatelem, ale také hlavním světovým konzumentem prvků vzácných zemin. Dosud existuje velmi málo ekonomicky proveditelných alternativ k čínským dóvkám prvků vzácných zemin, které jsou pro řadu využití významné a jejichž dodávky jsou silně koncentrovány). Kritické nerosty mohou být působivým vyjednávacím nástrojem či dokonce zbraněmi v hospodářském konfliktu.

2.4 První dva druhy rizika přímo ovlivňují konkurenceschopnost evropského průmyslu zpracování surovin. Vzhledem k tomu, že pocházejí z postupů, které jsou v rozporu s hospodářskou soutěží, či z opatření obchodní politiky, se jejich důsledky musí řešit v rámci obchodní politiky a politiky hospodářské soutěže.

2.5 Třetí riziko se možná tolik netýká průmyslových odvětví využívajících suroviny, neboť sám o sobě neexistuje žádný důvod, proč by vlastníci přírodních zdrojů měli mít nějaký zájem na tom, aby mezi zákazníky uplatňovali diskriminaci na úkor průmyslu EU. Existují nicméně důvody ke znepokojení jak ohledně dopadu na dlouhodobou konkurenční pozici těžebního průmyslu lokalizovaného v Evropě, tak ohledně vlivu na pozici Evropy jako střediska těžebního finančnictví, technologického rozvoje a sítě podniků. Nedávný vývoj v tomto směru také vzbuzuje obavy ohledně vyhlídek na udržitelný rozvoj v rozvojových zemích, které jsou závislé na vývozu v oblasti přírodních zdrojů.

2.6 A konečně čtvrtým druhem rizika je možnost, že se vážně poškodí hospodářská struktura Evropské unie a ubudou pracovní místa zastavením výroby způsobeným nedostatkem potřebných materiálů. Toto riziko je nutné řešit přímo, možná i přijetím opatření, která dosud nebyla vzata v úvahu. Stojí za povšimnutí, že toto riziko vzaly Spojené Státy Americké (viz zprávu *Minerals, Critical Minerals and the US Economy* – Nerosty, kritické nerosty a hospodářství USA, kterou sestavila Rada pro státní výzkum, www.nap.edu/catalog.php?record_id=12034) i Japonsko (viz *Guidelines for Securing National Resources* – Pokyny k zajištění národních zdrojů, www.meti.go.jp/english/press/data/nBackIssue200803.html) dosti vážně a je pro ně ospravedlněním nových politických iniciativ. V tiskových zprávách se rovněž naznačovalo, že Čína začala hromadit zásoby surovin ve snaze zmírnit následky přerušení dodávek.

3. Obecné připomínky

3.1 Evropský hospodářský a sociální výbor vítá sdělení Komise (KOM(2008) 699, Iniciativa v oblasti surovin) jako klíčový krok k zajištění udržitelné dodávky neenergetických surovin pro EU, především nerostů (viz KOM(2008) 699 v konečném znění, s. 3), s cílem splnit naše kritické potřeby pro rozvoj a zaměstnanost. EHSV s napětím očekává vytvoření nutné struktury a vyčlenění zdrojů, jež napomohou provádění určených opatření.

3.2 Zástupci občanské společnosti již dlouho požadují, aby se v této problematice uplatňoval integrovaný přístup, spočívající ve sloučení několika politik a programů EU. Je zásluhou Komise, že prostřednictvím této iniciativy načrtla možné odpovědi na výzvy, jež jsou spojeny s nutností zajistit udržitelnou dodávku neenergetických surovin pro průmyslová odvětví EU. Řešení spočívá ve sjednocení politik na zlepšení dodávek ze zemí mimo EU a z domácí produkce s opatřeními na podporu účinnosti zdrojů a s recyklací.

3.3 Aniž by byla dotčena zásada subsidiarity, jež se v EU vztahuje na politiky využívání zdrojů a územního plánování, mezinárodní vývoj jednoznačně potvrzuje, že je zejména nutné lépe koordinovat přístup na evropské úrovni.

3.4 EHSV s uspokojením konstatuje, že v tomto sdělení Komise zaujala podobný přístup a popisuje téměř stejné výzvy a řešení, jako EHSV předložil ve svém posledním stanovisku z vlastní iniciativy věnovaném této problematice (2). Tento dokument byl vydán s úmyslem pomoci Komisi tím, že jí budou s předstihem dodány názory občanské společnosti. Byl výsledkem rozsáhlého procesu konzultací, k nimž dala podnět Poradní komise pro průmyslové změny EHSV, a reakcí na informační zprávu Komise o zabezpečení surovin pro průmyslová odvětví EU (IP/07/767, 5. června 2007), která měla připravit půdu pro nynější iniciativu v oblasti surovin.

3.5 V souvislosti se závazkem EU rozvíjet globální přístup k řešení následků změny klimatu zlepšením technologií energetické účinnosti, podporou odpovědného využívání přírodních zdrojů a ekologičtější fungováním evropských průmyslových odvětví EHSV znovu zdůrazňuje strategický význam bezpečnosti dodávek neenergetických nerostů i evropské energetické politiky a poukazuje na vzájemnou závislost těchto odvětví, která je způsobena technologickými faktory.

3.6 EU je velmi závislá na dovozu technologicky vyspělých kovů. Dokáže zvládnout přechod na udržitelnou výrobu a ekologičtější technologie pouze pod podmínkou, že bude mít bezpečně zaručen přístup k technologicky vyspělým kovům a vzácným surovinám (z hlediska konkurence, rizik, zeměpisné koncentrace zdrojů a výrobních zařízení) (3).

3.7 Předkládané sdělení lze přirovnat k analýze silných stránek, slabín, možností a hrozeb (SWOT) současné problematiky dodávek surovin pro EU. Vyžaduje tedy nyní koordinovanou podporu od členských států a koordinovanou činnost jednotlivých zainteresovaných útvarů Komise (DEV, ENTR, ENV, EUROSTAT, REGIO, RELEX, RTD), jejichž cílem je provést řadu kroků ke zlepšení bezpečnosti dodávek pro EU v souladu s cíli udržitelného rozvoje. Tyto kroky se netýkají jen Komise, ale také klíčových zainteresovaných subjektů (navazujících těžebních odvětví – Mezinárodní rada pro těžební průmysl a metalurgii – *International Council on Mining and Metals (ICMM)*), by měla být přizvána, aby se zúčastnila a přispěla svou globální vizí rozvoje a odbornými znalostmi v oblasti surovin k doplnění vize sdružení Euromines, které je konkrétněji orientováno na EU), podniků, geologických průzkumů, organizované občanské společnosti).

3.8 Stávající struktury EU pověřené touto problematikou byly a jsou příliš slabé a je třeba je posílit o politické činitele vyšší úrovně, o důkladnější technickou a hospodářskou analýzu budoucích potřeb v oblasti surovin a také o intenzivnější činnost. Cílem je využít evropské zdroje z hlediska technické a hospodářské proveditelnosti na maximum a zlepšit udržitelné dodávky z mimo-evropských zdrojů. Dlouhodobější strategie a mechanismus pravidelného přezkumu se jeví jako nutnost, neboť investice do těžby surovin bývají velmi často hospodářsky rentabilní pouze v delších časových horizontech.

3.9 Předkládané návrhy vycházejí z následujících zásad:

3.9.1 Bezpečnost dodávek surovin pro EU v prvé řadě vyžaduje, aby hospodářství Unie nebylo poškozováno otřesy z důvodu nedostatečné dodávky surovin, ale také aby byly chráněny zájmy spotřebitelů, průmyslových odvětví EU závislých na dovezených surovinách i průmyslových odvětví EU produkujících suroviny a

(2) Stanovisko k tématu Těžební průmysl pro neenergetické účely v Evropě, Úř. věst. C 27, 3.2.2009.

(3) Stanovisko k tématu Těžební průmysl pro neenergetické účely v Evropě, Úř. věst. C 27, 3.2.2009, odst. 2.5.

zaručeny rovné podmínky pro všechny. Všechny tyto zájmy musí být zohledněny a realizovány s ohledem na závazky a politiky EU v oblasti mezinárodního rozvoje, environmentální a sociální udržitelnosti. Využívání surovin by mělo být optimalizováno. Přitom je třeba zohlednit jeho vzájemné vazby s životním prostředím, potřebami obcí a s udržitelným využíváním energie.

3.9.2 Politika EU v oblasti dodávek surovin musí být postavena na **solidním analytickém základě**. Je proto důležité zajistit dostupnost relevantních poznatků a jejich analýzu pomocí nejlepších možných metod.

3.10 Regulační postupy v oblasti surovin se v EU značně liší a v jednotlivých zemích je rozhodně co zlepšovat, k čemuž může přispět zpřístupňování informací o osvědčených postupech.

4. Přípomínky k navrhované politické reakci ⁽⁴⁾

4.1 *První pilíř: přístup k surovinám na světových trzích bez narušení podmínek*

4.1.1 Ve sdělení se navrhuje, že by EU měla a) v zájmu zabezpečení přístupu k surovinám aktivně uskutečňovat diplomacii v oblasti surovin, b) podporovat intenzivnější mezinárodní spolupráci a c) učinit přístup k surovinám prioritou obchodní a regulační politiky EU.

4.1.2 Po určení hlavních zemí bohatých na zdroje by měla být problematika přístupu k surovinám v těchto zemích projednána s jejich zástupci. Rozvojová politika EU by měla vytvořit **fondy a programy na podporu udržitelné produkce a rozvoje surovin v těchto zemích**.

4.1.3 EU by měla přezkoumat režimy financování pro ty země, které se již staly členskými státy EU či pro země sousední, neboť doprava zdrojů z těchto zemí by byla udržitelnější. Podpora by měla být orientována především na poslední přistoupení státy, státy Balkánu, státy Severní Afriky a Turecko. Iniciativa ICMM Resource Endowment (Iniciativa zahájená ICCM v roce 2004. Jejím cílem je identifikovat osvědčené politické postupy v oblasti investic do těžebního a metalurgického průmyslu na vnitrostátní, regionální a podnikové úrovni v rámci rozvojových zemí) by mohla být užitečným modelem pro strategie zdrojů a rozvojovou strategii.

4.1.4 Několik konkrétních doporučení se týká **posílení kompatibility mezi rozvojovou politikou EU a potřebou EU zajistit si nenarušovaný přístup k surovinám**. Všechny návrhy

týkající se posílení států, podpory zdravého investičního prostředí a podpory udržitelného řízení surovin jsou relevantní a konstruktivní.

4.1.5 Vnější celní sazby EU by měly být stanoveny tak, aby bylo zajištěno, že suroviny pocházející z udržitelné produkce nebudou vyloučeny z trhu EU. Měl by být proveden přezkum stávajících celních sazeb a určeny celní položky, které mají být změněny.

4.1.6 Pomoc rozvojovým zemím v oblasti surovin by se měla zaměřit na **rozvoj kapacit** s cílem podporovat a usnadňovat rozvoj a provádění politik, které zajistí, aby produkce a vývoz surovin byly maximálně přínosné pro rozvoj. V této souvislosti je velmi důležité podporovat inkluzivní a participativní politiky a přístupy, které prioritně zohledňují potřeby a zájmy obyvatel těchto zemí.

4.1.7 **Rozvojová pomoc** v oblasti surovin musí být také založena na rozsáhlých koalicích a partnerstvích, díky nimž budou všechny zainteresované strany ochotné spolupracovat, a to zejména včetně průmyslového odvětví surovin, organizací občanské společnosti a všech úrovní správy.

Významnou součástí pomoci rozvojovým zemím by měla být podpora **budování infrastruktury**, jež bude sloužit podnikům produkujícím suroviny, menším podnikům a společenstvím zemědělců a také k dalším venkovským hospodářským činnostem. Přestože byl právě tento druh spolupráce kritizován, že přispívá k rozvoji méně, než by měl, je rovněž třeba uznat, že je reakcí na výraznou potřebu rozvojových zemí stimulovat rozvoj zlepšováním infrastruktury a že jiné mechanismy financování podobných investic se ukázaly jako nedostatečné.

4.1.8 Sdělení výstižně zdůrazňuje nesnadné otázky spojené s **obchodními statistikami**. Ty vycházejí z celních zpráv uspořádaných podle Standardní klasifikace mezinárodního obchodu (SITC) nebo harmonizovaného systému či na základě klasifikace hlavních hospodářských kategorií dle OSN (Broad Economic Categories) a v některých zemích nejsou příliš kvalitní. Kromě toho statistiky nemohou poskytnout řádné a velmi potřebné informace o skutečné spotřebě surovin ve světových ekonomikách, neboť nezaznamenávají obsah nerostů a kovů v prodávaných koncentrátech, polotovarech a zpracovaných výrobcích. Bude třeba provést další výzkum a dosáhnout mezinárodního konsenzu o tom, jak zlepšit stávající statistický systém, aby lépe postihoval skutečnou spotřebu nerostů a kovů, možná využitím „proxy“ veličin pro obsah nerostů a kovů v typickém automobilu, ve standardizované tuně papíru atd.

⁽⁴⁾ Stanovisko EHSV Těžební průmysl pro neenergetické účely v Evropě, Úř. věst. C 27, 3.2.2009, s. 82.

4.1.9 Sdělení podrobně pojednává o některých bodech obchodní a regulační politiky. Návrhy vymezují oblasti zásadního významu pro EU a jejich realizace se jeví jako přínosná. Jeden postřeh si zaslouží zvláštní pozornost, a sice to, že „by EU měla přezkoumávat celní režim EU, aby zaručila, že **zohledňuje vývoj poptávky EU po surovinách**, a zejména **posuzovat způsoby, jak snížit omezení dovozu surovin**“.

4.1.10 Cíle udržitelného rozvoje je třeba uplatňovat s ohledem na jejich následky mimo oblast EU. Neměly by sloužit jako výmluva nebo k ospravedlnění postupů, které omezují obchodování a jsou tedy v rozporu se zájmy spotřebitelů a životního prostředí. Bezpečnost dodávek a cíle v oblasti odstraňování nekalé konkurence založené na výsadním přístupu k surovinám by neměly být využívány k šíření protekcionismu či k omezování obchodu a přístupu výrobců z rozvojových zemí na trh EU.

4.2 Druhý pilíř: podpora udržitelných dodávek surovin z evropských zdrojů

4.2.1 Udržitelný rozvoj místní a regionální úrovně v EU je přímo závislý na dalším rozvoji hospodářských odvětví, která dokáží z potenciálu každé oblasti vytěžit zisk. EHSV se domnívá, že s přihlédnutím k výpočtu rezerv pro každé ložisko nerostných surovin může hospodářská těžební činnost dodáním potřebných zdrojů přispět k rozvoji obcí a také k rozvoji členských států EU. Tímto způsobem může přispívat k:

- rozvoji průmyslové produkce a obstarávání surovin nutných pro průmyslové aktivity;
- snížení závislosti na dovozu a zajištění lepšího využití zdrojů;
- udržení přiměřeného počtu kvalifikovaných pracovníků v tomto oboru s cílem umožnit, aby v EU pokračovaly průzkumné a těžební činnosti;
- většímu počtu bezpečnějších pracovních míst;
- sociální soudržnosti a regionálnímu rozvoji;
- zlepšení životních a pracovních podmínek.

4.2.2 Vzhledem ke své dlouholeté historii těžby nerostů musí jít Evropa příkladem v poskytování know-how a odborných znalostí v otázkách, jak řídit těžbu nerostů, jak optimalizovat přínos produkce surovin pro hospodářský rozvoj, udržitelného využití nerostů a následně péče o půdu, a to způsobem prospěšným pro společnost.

4.2.3 Členské státy by měly přezkoumat, do jaké míry jejich postupy územního plánování zahrnují nerostný potenciál a zda jejich způsob určování priorit je nadále přiměřený v případě, kdy

se nabízejí jiné možnosti využití půdy, a to s ohledem na potřebu zajistit udržitelný zdroj surovin, tedy uplatňovat zásadu blízkosti vždy, když je to možné a komerčně realizovatelné.

4.2.4 Soubor poznatků v oblasti geologie se neustále mění. Proto musí být postupy dostatečně flexibilní, aby do budoucna umožňovaly přístup i k přírodním zdrojům, které dosud nebyly identifikovány.

4.2.5 Měl by být vypracován **seznam nejlepších regulačních postupů** v EU v oblasti přístupu průmyslových odvětví nerostných surovin k půdě. Cílem bude:

- **zjednodušit postupy** a částečně je v rámci Unie harmonizovat, přitom však zajistit, aby byly přiměřeně zohledněny další konkurenční možnosti využití půdy včetně její ochrany;
- **omezit sterilizaci nerostných zdrojů**, jež je výsledkem nepřiměřených postupů územního plánování. Požadavek, aby se opatření pro zajištění přístupu k půdě netýkala pouze známých oblastí s nerostnými ložisky, je mimořádně důležitý.

4.2.6 V návaznosti na vytvoření pokynů o kompatibilitě programu Natura 2000 s těžbou nerostných surovin by členské státy měly přezkoumat své vlastní celostátní pokyny a zajistit, aby si příslušné orgány byly vědomy toho, že **Natura 2000 nezakazuje těžbu surovin** (článek 6 směrnice o stanovištích představuje výborný nástroj umožňující zajistit, aby průmyslová těžební odvětví dodržovala zásady udržitelného rozvoje).

4.2.7 Ke **zlepšení základny znalostí o dodávkách** hospodářsky strategických materiálů a **využití surovin** v EU je zapotřebí pro EU připravit analýzu podobnou té, kterou uskutečnila Rada pro státní výzkum ve Spojených státech. Cílem analýzy by mělo být vymezení a zhodnocení potenciálních rizik pro dodávku materiálů pro průmyslová odvětví EU a kritické potřeby jednotlivých materiálů v jejich různém konečném využití (měly by být zohledněny následující aspekty: fyzická dostupnost některých nerostů, které lze těžit v zemích EU, nahraditelnost, geopolitická rizika spojená s mezinárodním obchodováním strategickými a kritickými surovinami, potřeby EU v oblasti bezpečnosti a obrany).

Sdělení obsahuje řadu doporučení ke zlepšení základny znalostí o surovinách. Neobsahuje však žádný návrh na zlepšení znalostí o využití surovin v EU. Tento požadavek se jeví jako jedna z hlavních priorit a je v souladu s potřebou provádět koherentní politiky a maximálně zefektivnit opatření. Ve zprávě Spojených států o kritických materiálech je obsažena metodika, kterou by bylo možné aplikovat na evropské podmínky.

4.2.8 Zejména by bylo žádoucí s pomocí moderních technologií provést **souhrnné posouzení potenciálu geologických zdrojů** a také posouzení schopnosti geologických průzkumů jednotlivých států poskytovat prvotřídní údaje o nerostných zdrojích, informace a odborné znalosti. Měla by být vytyčena konkrétní činnost na podporu získávání geologických údajů (pro účely tohoto stanoviska tento termín zahrnuje všechny údaje související s geologií, např. geochemické a geofyzické údaje) a prováděna pomocí budoucích rozšíření globálního monitorování životního prostředí a bezpečnosti (GMES Land Services) a/nebo Evropského fondu pro regionální rozvoj. Komise by měla provést formální přezkoumání situace v členských státech.

4.2.9 Evropské instituce by měly **podporovat české, švédské a španělské předsednictví při akcích**, především:

- během švédského předsednictví Rady EU by se měla uskutečnit konference o osvědčených postupech v územním plánování a udržitelném hospodaření s půdou po ukončení těžební činnosti;
- konference v Rovaniemi ve Finsku o průzkumu a těžbě, která se bude konat v prosinci 2009 a na které by měly hrát důležitou roli osvědčené postupy, jak pomáhat rozvoji průzkumu v Evropě;
- s pomocí programu EU pro technickou pomoc a výměnu informací (TAIEX) by měla být připravena konference o průzkumu v jihovýchodní Evropě a na Balkáně.

4.2.10 **Výzkum a technologický rozvoj surovin by se měly stát prioritou, přičemž by měl být kladen zvláštní důraz na technologie slučitelné s přísnou politikou zachování zdrojů.** Je třeba šířit **osvědčené postupy** v oblasti **průzkumu, čistší produkce a recyklace** a zaměřit se především na zavádění postupů, které využívají tržně orientované a hospodářsky realizovatelné podněty. Strategický výzkumný program a prováděcí plán, které navrhla Evropská technologická platforma pro udržitelné nerostné zdroje, by mohly sloužit jako výchozí bod tohoto úsilí.

4.3 *Třetí pilíř: optimalizace spotřeby primárních surovin v EU*

4.3.1 Veřejné mínění má za to, že hlavní odpovědnost za environmentální podmínky nesou právnické osoby, tedy těžební podniky a obchodní společnosti, ale ve skutečnosti nese odpovědnost

celá společnost, neboť spotřebovává zboží, v němž jsou tyto zdroje obsaženy.

Evropští občané si musí být vědomi, že naše existence závisí na využívání nerostných zdrojů, ale současně **je velmi důležitá ochrana životního prostředí a podpora odpovědné spotřeby surovin.**

4.3.2 Zavádění politik a praktických opatření orientovaných na optimální využití surovin nemůže probíhat izolovaně, nezávisle na oprávněných zájmech mimo EU. Musí zohlednit skutečné schopnosti rozvojových zemí a respektovat nařízení a používání technologie. Právní předpisy REACH byly tvrdě kritizovány několika africkými zeměmi, jež se obávají, že tyto předpisy mohou vést k nepřijatelné diskriminaci vývozu jejich nerostů. K podobné situaci došlo v některých asijských státech, kde Basilejská úmluva o nebezpečných odpadech měla nechtěné důsledky v podobě nárůstu počtu nelegálních podniků v odvětví recyklace kovů, které používají nebezpečné postupy, protože byly odříznuty od povolených zdrojů surovin.

4.3.3 Evropský výzkum a průmyslová odvětví je třeba stimulovat k **vývoji náhradních materiálů za kritické suroviny**. Za tímto účelem by měl být existující seznam základních kovů a surovin předmětem podrobného výzkumu, který by v rámci sedmého rámcového programu pro výzkum zahájila Evropská komise s cílem dodat podklady pro nové ekologické technologie a environmentálně bezpečné produkty.

4.3.4 Proces recyklace by neměl být chápán jako pouhý administrativní úkol, ale jako regulační rámec doplněný o obchodní přístup na komerčním základě. K zavedení této zásady je třeba mít:

- právní rámec pro sběr, třídění, manipulaci a recyklaci průmyslového a domovního odpadu;
- pobídky pro spotřebitele, aby se zapojili do recyklačních aktivit;
- vhodné specializované národní a mezinárodní sítě pro sběr, skladování a průmyslovou recyklaci;
- náležitě zavedené řízení odpadů na komerčním základě, organizované místní správou nebo regionálními orgány.

V Bruselu dne 13. května 2009

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI